

Національний
банк України

Огляд AML/CFT

Ігор Береза

Департамент фінансового моніторингу
Національний банк України

м. Київ, липень 2019

Ретроспектива (підготовка) законопроекту AML/CFT

січень 2017 р. -

- створена міжвідомча робоча група для роботи на проектом (за проактивної ініціативи ДФМ Нацбанку)

Основний склад
Робочої групи:

- Мінфін
- Держфінмоніторинг
- Нацбанк

На окремі робочі зустрічі
запрошувалися:

- Мінюст
- НКЦПФР
- ГО «Центр протидії корупції»

лютий 2017 –
липень 2018

- проведено низку міжвідомчих робочих нарад щодо підготовки редакції законопроекту
- за допомогою USAID залучено авторитетних експертів (спільна робота над проектом, включаючи зустрічі з експертами у Києві)

10.08.2017
18.01.2018
26.07.2018

- оприлюднення редакції законопроекту на сайті Держфінмоніторингу та Мінфіну для публічного обговорення

Залучення міжнародної експертної допомоги

ЗАЛУЧЕНІ ІНОЗЕМНІ ЕКСПЕРТИ:

Beverly E. Loew

25-річний досвід юридичної, регуляторної та управлінської професійної діяльності в фінансовій та дотичних до фінансової сферах. Спеціалізується на AML-законодавстві (т.з. Bank Secrecy Act в США), санкційних економічних програмах та антикорупційному законодавстві. Значний досвід з консалтингу (AML- питання) для урядових та комерційних організацій.

> 5 років в U.S. Commodity Futures Trading Commission (Комісія з торгівлі товарними ф'ючерсами США)

≈ 4 роки в FinCEN, U.S. Department of the Treasury (U.S. FIU, Межвідомчий орган по боротьбі з фінансовими злочинами)

Maud Bokkerink

Більш ніж **20-річний досвід** юридичної, регуляторної та наглядової професійної діяльності в фінансовій сфері (AML-питання).

≈ 10 років в Центральному банку Нідерландів (нагляд за банками з AML- питань)

Член делегації Нідерландів до FATF, **приймала участь у 4-му раунді оцінювання національних AML-систем Швеції та Іспанії**

Значний досвід AML-консультанта, в т.ч. в рамках проектів Ради Європи для Сербії та Грузії з імплементації ризик-орієнтованого AML-нагляду

≈ 7 років в Міжнародному Валютному Фонді (експерт фін.сектору), *проекти тех.допомоги країнам Африки, Азії та Східної Європи в частині AML-законодавства*

Основні зміни, передбачені проектом

Збільшення порогової суми та зменшення кількості ознак для обов'язкового звітування про операції

➤ з 150 тис. грн до 400* тис. грн

➤ з 17 ознак ОФМ до 4

- якщо учасник/банк з країни, що не виконує рекомендації FATF
- операції PEPs
- перекази за кордон
- операції з готівкою

Ризик-орієнтований підхід – основна ідея Закону

- Національна оцінка ризиків
- ризик-орієнтований нагляд
- ризик-орієнтований принцип при побудові AML-систем суб'єктами
- ризик-орієнтований нагляд під час виконання обов'язків: KYC/CDD, виявлення операцій тощо

Орієнтованість норм Закону на результат

СПФМ зобов'язаний встановити неприйнятно високий ризик ділових відносин (а значить – відмовити в обслуговуванні) стосовно клієнтів у разі неможливості виконувати визначені цим Законом обов'язки або мінімізувати виявлені ризики, пов'язані з таким клієнтом або фінансовою операцією

* Комітет запропонував збільшити суму з пропонованої 300 тис.грн до 400 тис.грн

Міжнародні зобов'язання

УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

*стаття 20 розділу III «Юстиція, свобода та безпека»,
стаття 127 розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»*

- ✓ **Директива (ЄС) 2015/849** Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 р. про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування
- ✓ **Регламент (ЄС) 2015/847** Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 р. про інформацію, що супроводжує грошові перекази

4-А ПРОГРАМА МАКРОФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ ЄС

(одна з умов надання Україні II траншу додаткової кредитної допомоги у сумі 1 млрд.євро)

МЕМОРАНДУМ ПРО СПІВПРАЦЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА МВФ

параграф 36е МЕФП від 01.09.2016

параграф 26d МЕФП від 02.03.2017

параграф 15d МЕФП від 05.12.2018

Витяг з рекомендації комітету ВР від 26.02.2019 (рекомендація щодо першого читання)

спрощення доступу населення до фінансових послуг шляхом зміни процедури ідентифікації та верифікації таким чином, щоб надати можливість застосовувати новітні технології, зокрема **встановлювати ділові відносини дистанційно**

мінімізація ресурсних затрат для бізнесу шляхом спрощення процедури звітування про фінансові операції, зокрема значне збільшення суми фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу (з 150 000 грн. до 400 000 грн.), з одночасним зменшенням кількості ознак таких фінансових операцій (з 17 до 4)

скорочення затрат банків на звітування про фінансові операції завдяки можливості автоматизації процесу надання інформації та зменшення періодичності інформування

спрощення ведення бізнесу шляхом запровадження можливості використання інформації про ідентифікацію та верифікацію клієнтів, отриманої від інших суб'єктів первинного фінансового моніторингу

підвищення ефективності роботи суб'єктів первинного фінансового моніторингу шляхом **фокусування ресурсів на зонах підвищеного ризику**, а не на операціях пересічних громадян та реального сектору економіки

запобігання злочинам відмивання коштів та фінансування тероризму через **зосередження уваги** учасників системи фінансового моніторингу **на найвищих ризиках, загрозах та вразливостях**

Ризик-орієнтований підхід у міжнародних документах

Стандарти FATF

Рекомендації BCBS

4-а AML-Директива ЄС

Ефективна імплементація рекомендацій
Групи з розробки фінансових заходів
боротьби з відмиванням грошей (FATF)

запобігання та
протидія легалізації
(відмиванню)
доходів, одержаних
злочинним шляхом,
та фінансуванню
тероризму

Ризик-орієнтований підхід в сфері AML/CFT

- ✓ ризик-орієнтований підхід повинен бути основним підґрунтям для ефективної імплементації всіх рекомендацій FATF
- ✓ в цілях боротьби з ВК/ФТ застосування ризик-орієнтованого підходу передбачає, що країни, компетентні органи та зобов'язані суб'єкти повинні ідентифікувати, оцінити та зрозуміти ризики, на які вони наражаються, та вжити заходів, відповідних цим ризикам, для їх ефективного зниження
(1 Рекомендація FATF)
- ✓ недостатність або відсутність належного управління ризиками ВК/ФТ наражає банки на серйозні ризики, особливо репутаційні, операційні, комплаєнсу та концентраційні ризики. Всі ці ризики взаємопов'язані. Будь-який з ризиків може призвести до значних фінансових витрат банку
(Рекомендації Базельського комітету щодо управління ризиками ВК/ФТ)
- ✓ зобов'язані суб'єкти реалізують політику, здійснюють контроль і мають процедури для мінімізації та ефективного управління ризиками ВК/ФТ, які повинні бути пропорційними характеру діяльності і розміру зобов'язаної особи
(4-а AML-Директива ЄС)
- ✓ забезпечувати у своїй діяльності управління ризиками та розробляти критерії ризиків (створення та забезпечення функціонування системи управління ризиками з метою їх зменшення)
(Закон України ПБК/ФТ)

Основні національні ризики України, зафіксовані експертами MONEYVAL:

- КОРУПЦІЯ
- НЕЗАКОННА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ *(фіктивне підпр-во, ухилення від сплати податків, шахрайство тощо)*

- ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА
- ЗРОСТАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ
- ДІЯЛЬНІСТЬ КОНВЕРТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ

- ВИСОКИЙ ОБІГ ГОТІВКИ

- РИЗИК ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ
- НЕПРИБУТКОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ, які можуть використовуватися для передачі коштів терористам та терористичним організаціям

Результати Секторальної оцінки ризиків фінансового сектору (частина Національної оцінки ризиків)

Зони найменшого ризику

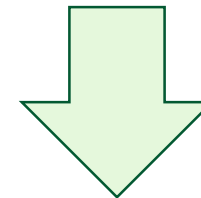
- ❑ Органи державної влади України
- ❑ Міжнародні установи чи організації
- ❑ Установи, органи, офіси або агентства ЄС
- ❑ Дипломатичні представництва іноземних держав
- ❑ Публічні юридичні особи (їх дочірні компанії), акції яких перебувають у лістингу на міжнародно визнаних біржах
- ❑ Особи, які мають рахунки для отримання ЗП, стипендій, інших соціальних виплат
- ❑ ОСББ
- ❑ Платники комунальних послуг та підприємства ЖКГ, провайдери доступу в Інтернет та до послуг телебачення

Спрощені заходи ідентифікації, верифікації та вивчення

- ❑ Сприяє отриманню доступу пересічних громадян до послуг СПФМ
- ❑ Спростить діяльність низькоризикових категорій клієнтів СПФМ
- ❑ Дасть змогу вивільнити ресурси СПФМ для зосередження уваги на зонах найбільшого ризику

Зони мінімального ризику

- ❑ Компанії, що здійснюють звичні (зрозумілі) операції, платять податки
- ❑ Пересічні громадяни, що здійснюють операції на незначні суми
- ❑ Клієнти, до яких відсутні підозри ВК/ФТ

Мінімальні вимоги до ідентифікації, верифікації та вивчення

Результати СОР Національного банку (2)

Зони найбільшого ризику

Категорії клієнтів:

- ☐ Публічні діячі та їх пов'язані особи
- ☐ Громадські об'єднання
- ☐ Неприбуткові (релігійні, благодійні) організації
- ☐ Політичні партії
- ☐ Громадські об'єднання
- ☐ Підозри щодо фіктивної діяльності, статусу «компанії-оболонки» з метою здійснення ВК/ФТ

Зони неприйнятно високого ризику

- ☐ Учасники операції – терористи
- ☐ Учасники операції – особи із санкційних списків ООН
- ☐ Компанії щодо яких є підстави вважати, що вони здійснюють фіктивне підприємництво або є компаніями оболонками з метою здійснення ВК/ФТ

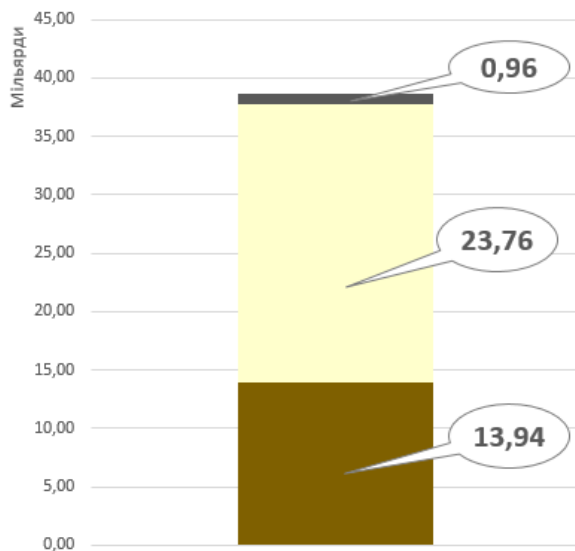
Запровадження посилених заходів ідентифікації, верифікації і вивчення з боку СПФМ

Блокування активів, відмова від встановлення (підтримання) ділових відносин

Ризик-орієнтований підхід в дії 2017-2018

ПРИЧИНИ ЗАСТОСУВАННЯ САНКЦІЙ («СХЕМНІ» ОПЕРАЦІЇ)

2017-2018

- «Незаконне виведення капіталів»
- «Фіктивні (транзитні) операції»
- «Незаконне обготівковування»

За 2015-2016 роки
відкликано банківську ліцензію та ліквідовано 4 банків

САНКЦІЇ

2017

2018

